

Tapre smil, men ingen medalje. Hvordan er det å nesten vinne?

Og taperne er ...

Los Angeles, 27. mars 1973: Liv Ullmann sitter med hamrende hjerte idet Oscar-statuetten for beste kvinnelige skuespiller skal deles ut. Hun er nominert for rollen i «Utvandrerne», men Liza Minnelli stikker av med seieren for «Cabaret».

20. mars 1977: Reprise. Ullmann er nominert for «Ansikt til ansikt», men taper for Faye Dunaway.

- Fryktelig! Helt forferdelig! Hjertet slår så veldig fort, et annet navn blir ropt opp, og alt blir helt uvirkelig rundt deg. Du skal holde maska og late som «ahh, tenk at

hun vant; det var akkurat det jeg ønsket meg hele tida!». Det er jo helt grusomt, sa Liv Ullmann til Magasinet i 2004, 30 år etter at hun først ble nominert.

Neste helg er det for 28. gang duket for den årlige Amandapris-utdelingen i Haugesund. To og en halv kilos tunge statuetter skal ramle ned over skuespillere, regissører, klippere og scenografer i norsk films forsøk på å frambringe en viss Hollywoodglamour blant sine egne.

For hver vinner i de 18 Amandakategoriene står to-tre kandidater tilbake uten noen utmerkelse.

Film- og musikkprisutdelinger er et - om nervepirrende - så uskyldig klapp på skuldra til alle nominerte, skulle en gjerne tro, men ...

- En undersøkelse sluppet i 2001, kan tyde på at taperne i Oscarsammenheng går glipp av mer enn heder og ære, sier Jan-Ole Hesselberg.

Han er psykolog med privatpraksis, og har også vært programleder i tv-serien «Folkeopplysningen» på NRK.

- Undersøkelsen gikk gjennom en haug med vinnere og tapende nominerte og viste at vinnerne i snitt lever nesten fire år lengre enn taperne. Denne effekten har

man også funnet i andre sammenhenger. Både nobelprisvinnere og amerikanske idrettsutøvere som havner i *Hall of Fame* lever lenger enn de som ble nominerte, sier Hesselberg.

Skulle statistikken holde vann for Amandaprisen også, er det godt nytt for Bjørn Sundquist (65). Han er den mest premierte Amanda-vinner, med fire priser - tre for roller og én Æres-Amanda. Det er ikke så mange ganger han har sittet i salen uten å få uttelling, men det har hendt.

- Har du noen gang tenkt at du egentlig har vært bedre enn vinneren?

- Nei. Men innsatsen min i «Jernanger», som jeg var nominert for sist, i 2011, sto jeg for en gangs skyld inne for. Det året vant Axel Hennie over meg med «Max Manus». Jeg hadde ikke sett filmen, men tenkte at da måtte han være jævlig god.

- Vi tar det ikke så alvorlig, det er ikke sport, der det å ta gullmedaljen er drivkraftens, sier Sundquist.

Agnes Kittelsen (33) vant, i likhet med Hennie, Amanda i 2011 for sin rolle i «Max Manus». Hun var nominert til ▶

«Vinnerne lever i snitt nesten fire år lengre enn taperne.»

Jan-Ole Hesselberg, psykolog

► beste kvinnelige hovedrolle for «Sykt lykkelig» i 2011, men måtte se Line Verndal stikke av med prisen for «Limbo». Kittelsen har også har vært i Los Angeles med Oscarhåp, da «Kon-Tiki» var nominert i februar i år.

Innstillingen hennes er mer nonchalant enn Liv Ullmanns. Hun bryr seg ikke så mye om å vinne priser.

- Men det alltid hyggelig å være nominert, fordi det betyr at noen har satt pris på jobben jeg har gjort, sier Kittelsen.

NRK Supers Margrethe Røed (36) ble nominert i år til Gullruten for programlederjobben i Melodi Grand Prix jr.

- Det var veldig spennende å sitte der da navnet ble ropt opp. Men jeg tenkte at jeg uansett ikke kan bli dårligere enn fjerde best.

- Men det var et litt stivt smil du satte opp da Selda Ekiz fra «Newton» ble ropt opp?

- He-he. Nei, jeg tror det første jeg tenkte var at «bra, da kan jeg sitte her og slappe av litt til», og så «å nei, det hadde vært så gøy å vinne!» Men så tenkte jeg «egentlig er det bare gøy å være her».

Røed tror hun ville vært mer glad over å vinne enn hun ville blitt lei seg over å ikke gjøre det.

- Og nå kan jeg spare talen min til neste år.

2009 var antatt å bli regissør Erik Poppe (53) sitt store Amanda-år. Men «De usynlige» fikk ingen nominasjon i kategorien for beste kinofilm. Og i kategorien for beste regi, der filmen ble nominert, stakk «Fatso» av med prisen.

- Det er klart vi var skuffet, alt

annet ville være tåpelig å si. Men jeg ble mest provosert, egentlig. Pål Sverre Hagen og Trine Dyrholm sanket priser for skuespillerinnsatsen rundt i verden, men ble ikke engang nominert til Amanda som beste skuespillere

Poppe sukker.

- Etter Amandaprisen kom produsent John M. Jacobsen bort til meg og sa at det var et stort røveri at vi ikke vant mer. Det var godt å høre fra et av tyngdepunktene i bransjen.

Hvem kåringene egentlig er til for, er et spørsmål Poppe ofte har stilt seg.

- Musiker Jan Garbarek sa tidlig at han verken ville nomineres eller kåres til slike priser. Enten må man si det samme, eller så må man akseptere premisene for dem og bli skuffet.

Poppe unner likevel dem som vinner å få sin Amanda.

- Alle har jo jobbet hardt, og film er en lidelsesmettet prosess hvor all usikkerheten nesten pinner deg i stykker.

- Tror du mange blir mer skuffa enn de gir uttrykk for?

- Ja, nesten alle. Man sitter jo der med kameraet i ansiktet. Det er typisk norsk at man skal være glad for det man får, og å si at det å bli nominert er en seier i seg selv. Ha-ha. Jeg tror aldri jeg har presset fram et veldig svært, falsk smil når jeg ikke har blitt ropt opp. Jeg håper i hvert fall ikke det.

Raushet og gode miner er en gjengangere blant tapende nominerte. Det var lite konvensjonelt da skuespiller Samuel L. Jackson etter Oscar-showet i 1995 grettent

påpekte at han burde vunnet framfor Martin Landau. Under Spellemannshowet i 2000 var prisutdeler Kristopher Schau så misfornøyd med vinnerne av hardrock-kategorien, at han leste opp kameratene i Black Debbath i stedet for de *egentlige* vinnerne, Kovenant.

- Hvor er satan når dere trenger ham mest, ropte Black Debbath til konkurrentene før de ble bortvis fra scenen.

- Mennesker er ekstremt sosiale dyr, og andres vurdering av oss er noe vi bryr oss om. Å vise skuffelse og sårbarhet når andre vinner noe på vår bekostning, blir sett på som et dårlig trekk og således noe de fleste ønsker å skjule, sier psykolog Hesselberg.

- Tror du prisutdelinger som Spellemann, Amanda og Oscar genererer mye skuffelse?

- Åpenbart mer enn hva som kommer til syne. I møte med journalister og tv-kameraer underrapporterer selvfølgelig taperne skuffelsen og overdriver rausheten overfor vinneren.

Å vise skuffelse er nemlig et nederlag i seg selv, ifølge Hesselberg.

- Er man i det statistiske hjørnet, kan man begi seg ut på følgende regnestykke: Hvis vi antar at taperne blir cirka halvparten så skuffet som vinnerne blir glade, og det er tre tapere for hver vinner, vil hver pris som

deles ut skape mer skuffelse enn glede. Kanskje er pris-utdelinger direkte skadelige og bør forbys?

Det samme året som Amandaprisen ble delt ut for første gang - i 1985 - fikk Maj Britt Andersen (56) sin første nominasjon til Spellemannprisen. Komikertrioen Lars Mjøen, Knut Lystad og Trond Kirkvaag i Brødrene Dals skikkelser annonserte Andersen og bandet som vinnere av «årets barneplate» i Norges gjeveste musikkpris.

- Vi løp opp på scenen - så glade. Vår første Spellemann!

Ekstasen måtte temmelig raskt vike, da brødrene Dal oppdaget at de slett ikke hadde ropt opp riktig vinner.

- «Beklager, Maj, det er feil», sa Trond Kirkvaag. Vi bare lo - og gikk ikke ned igjen. Det var Brødrene Dal, vet du, vi trodde de bare tulla. Men så så jeg på øynene til Trond Kirkvaag hvor fortvila han var. De som var der har beskrevet en temperaturforskjell i salen fra da vi løp opp til vi måtte gå ned igjen. Vi ble så skuffa! sier Andersen.

Det hører med til historien at de vant samme kategori året etter. Andersen har siden blitt nominert til Spellemannprisen for hver barneplate hun har laget. Hele 13 har det blitt til slutt.

- Annethvert år, omtrent, når jeg ikke har laget plate, ser jeg showet på tv. Da ser jeg at de sitter der og smiler tappert og litt for bredt, sier Andersen.

Men Norge er lite, og de nominerte kjenner hverandre ofte. Andersen tror at norske musikere unner hverandre å vinne. Men selvfølgelig er det mest stas å vinne selv.

- Jeg tror at vi skal få den hver gang, så jeg blir like skuffa hvert år. Det er veldig lenge siden vi har fått noe nå - nesten 30 år. Jeg syns det er på tide at vi vinner igjen snart.

- Så jeg kommer til å leve fire år kortere enn Martin Scorsese, er det det du sier, spør regissør Petter Næss (53).

I februar i 2002 satt han med høy puls i salen i Kodak Theatre i Los Angeles. «Elling» var nominert til Oscar for beste utenlandske film.

- Når vi først var der, så var det jo en mulighet for å vinne. Da det begynte å nærme seg vår kategori, var stemningen ganske trykka. I det øyeblikket en annen film vinner så går det et søkk gjennom en.

- Men, påpeker han - så var det ikke sånn at prisen glapp. De nominerte taper jo ingenting. Etterpå er man for alltid Oscar-nominert.

- De som helt åpenbart ble skuffet da vi var i Los An-

geles, var teamet bak «Amélie». De hadde turnert et år med filmen, vunnet det ene med det andre og skulle liksom toppe det med Oscar, men vant ingenting. Den gjengen så vi ikke noe mer til etter utdelingen. Fransk arroganse på sitt verste! sier Næss.

Har man spist kirsebær med Hollywoodeliten, blir Haugesund fort litt snaut. Så var «Elling» i sin tid ikke nominert til Amandaprisen i det hele tatt.

- Selv om alle tror det. Jeg har vunnet én Amanda, og

det var for «Bare Bea». Det var jo. Ja ... Siden har jeg vært nominert flere ganger, men aldri vunnet.

Mens Oscarstatuetter, Gullbjørner og -palmer åpner nye karrieremuligheter, er ikke Amanda en pris en stormer videre i karrieren for, ifølge Næss.

- Det er noe folk forholder seg lite grann til i bakfylla på flyet hjem fra Haugesund. Jeg tror det handler mer om egen forfengeligheit og om anerkjennelse fra kolleger. ●

ajk@dagbladet.no

«Det er typisk norsk å si at det å bli nominert er en seier i seg selv.»

Erik Poppe, regissør

